

TOEKOMSTGERICHT ONDERWIJS

Huib de Jong

Onderwijsconferentie 2018
12-04-2018

TOEKOMSTGERICHT ONDERWIJS

Huib de Jong

© 2018 Hogeschool van Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Hogeschool Amsterdam.

Eigenlijk een vreemde titel van ons jaarlijkse onderwijscongres: toekomstgericht onderwijs. Van een hogeschool die ooit geen hogeschool was, maar een opleidingsinstituut van een bedrijf of een beroepsvereniging. In een theater dat ooit een school was. In een stad die in tien jaar tijd met ruim 100.000 inwoners gegroeid is.

Toekomstgericht onderwijs. Uiteraard zijn wij met de toekomst bezig. En uiteraard realiseren we ons dat die toekomst vandaag begint. Bij onze studenten. Bijvoorbeeld bij Lisa, die bij AMSIB over de globalisering van het onderwijs schrijft. Bij Gabriëlle, die bij de opleiding Communicatie alles uit de kast haalt om een app te ontwikkelen waardoor vrouwen zich veiliger voelen op straat. Bij Marco, die als student-assessor tijdens onze CvB -vergaderingen ons steeds weer de spiegel voorhield van 'student centraal', het afgelopen jaar. Bij Carline, net alumna van de HvA en nu lid geworden van het bestuur van de Landelijke Studentenvakbond.

Studenten en hun toekomst. In hun toekomstige maatschappij willen wij als medewerkers van de HvA verschil maken. Door hen op te leiden, maar ook door als kennisinstelling de Wibautstraat de 'Knowledge Mile' van Amsterdam te laten zijn. Door te horen dat de ING op de deur van de Fraijlemaborg klopt, om samen te werken met de talenten in ons huis. Door aan *living labs* te werken bij zorginstellingen als de Zorgcirkel en Omring.

Maar let wel: de wereld om ons heen verandert snel. We kijken niet naar een verstild fotoalbum, maar naar een film. En die film loopt steeds sneller, razendsnel, zo lijkt het. Is ons onderwijs en onderzoek zo vormgegeven dat we studenten goed voorbereiden op nieuwe beroepen en op beroepen die continu vernieuwen? Wat delen wij binnen de HvA als doelstelling van het onderwijs? Maken wij voldoende gebruik van onze schaal en de breedte aan vakgebieden die we bestrijken?

VAN BUITEN NAAR BINNEN

Amsterdam is een hotspot. Het is een relatief kleine stad, maar met alle kenmerken van de wereldwijde trends van grootstedelijke ontwikkeling. Ook hier is magneetwerking; het verlangen om naar de grote

stad te trekken. Oorzaak en gevolg hiervan lijken in Nederland moeilijk te duiden, maar die voortgaande verstedelijking heeft ook gevolgen voor de werkgelegenheid. Voor de concentratie van banen. In Amsterdam betekent dat concentratie van werk in de as Amsterdam/Amstelveen/Schiphol. Amsterdam is ook de stad waarin het oude werk vervangen wordt door het nieuwe: we hebben een hoog aantal kleine starters.

Dé arbeidsmarkt bestaat niet. Alleen al tussen sectoren bestaan grote verschillen: de bouw is niet de zorg, en de creatieve industrie niet de welzijnssector. Niet iedere sector is ook op dezelfde manier afhankelijk van, en vatbaar voor, automatisering en robotisering. Tegelijkertijd zitten álle sectoren in een overgangsfase, waarvan veel mensen de gevolgen gaan ondervinden. Voorlopige cijfers van de AEB laten zien dat in de nabije toekomst bijna een miljoen werkenden het effect in hun werk gaan ondervinden en zich daarop zullen moeten aanpassen. Van zo'n 400.000 mensen gaat de baan verdwijnen. En voor ongeveer 75.000 mensen geldt dat hun werk al is verdwenen.

Laat deze transitie op je inwerken.

Maar ook het volgende.

Amsterdam is ook de stad met structurele werkloosheid die toeneemt (mismatch). Ook hoger opgeleiden merken dit, al is het maar omdat hun voorsprongpositie in de statistieken afvlakt. De mobiliteit tussen sectoren neemt toe, en dat komt mede doordat mensen (tijdelijk) werk vinden in de uitzendbranche. Het percentage migrantenjongeren dat niet op school zit, geen baan en geen uitkering heeft is in Amsterdam hoger dan gemiddeld: 20 procent van de hbo-uitstroom. Vanuit onze emancipatiefunctie is dit op zijn zachtst gezegd een uitdaging.

DE TOEKOMST VAN DE HVA

De vraag vandaag is natuurlijk hoe we omgaan met de zich ontwikkelende werkelijkheid om ons heen. Hoe zorgen wij ervoor dat de HVA herkenbare meerwaarde heeft voor de metropool Amsterdam? Dat vraagt volgens mij geen totaal omdenken. Want wat ik al aangaf: we zijn goed bezig.

Vorig jaar was de uitkomst van de midterm van de instellingstoets onder leiding van de Utrechtse hoogleraar Wieger Bakker lovend. De HvA presteert koersvast en in lijn met de ambities uit het Instellingsplan 2015-2020. Opvallend zijn wel de grote verschillen tussen faculteiten en tussen opleidingen binnen faculteiten. Het advies is dan ook om ons vooral te richten op het gesprek tussen faculteiten en tussen opleidingen binnen faculteiten. Dit om -nog meer dan nu het geval is- 'van elkaar te leren'.

Kern is dus om de verbinding in de HvA verder te vergroten en ervan te profiteren, en vorm te geven aan een 'lerende organisatie'. Doen wat we vandaag doen dus. Laat je imponeren door de schaal. Laat je begeistern door de vele vakgebieden in onze hogeschool. Laat gluren bij de burens de norm worden.

Voor een zinnige dialoog moet je elkaar uiteraard wel begrijpen. Een gemeenschappelijk beeld hebben van de doelstelling van ons onderwijs en onderzoek. Wie zijn wij als HvA? Hoe geven wij invulling aan onze opdracht om studenten te kwalificeren, en hen persoonlijk en sociaal te vormen? Hoe gaan wij onderzoek verbinden met onderwijs, om onze studenten greep te laten houden op hun eigen vakmanschap en levenslange ontwikkeling? Er is behoefte aan gedeelde begrippen, die ook in het filmpje aan de orde komen.

Als we aandachtig naar elkaar luisteren vinden we elkaar, daarvan ben ik overtuigd. Maar met gedeelde begrippen en gedeelde doelen moeten we wel een veelvormige arbeidsmarkt bedienen. Ieder met een eigen karakter en een eigen dynamiek.

Om onze rol goed te kunnen vervullen is ruimte nodig. Als instelling, maar zeker ook als faculteit en opleiding. Ruimte die we na een periode van extreme sturing via de prestatieakkoorden met het ministerie van OCW stap voor stap weer kunnen terugvragen.

Ongetwijfeld hebben jullie kennis genomen van het bericht dat onze sector een akkoord heeft gesloten met de minister over de inzet van de studievoorschotmiddelen, de middelen die vrijkomen door de verandering van het systeem van studiefinanciering. De afspraak is gemaakt om de investering van

deze middelen voortaan aan de scholen te laten. Dat gebeurt op basis van een interne dialoog en een dialoog met het beroepenveld, binnen de kaders van het eigen instellingsplan. Uitgangspunt is dat iedere instelling vertrouwen verdient en in staat is om kwaliteit te borgen en de gewenste kwaliteit te ontwikkelen, naargelang de vraag die wordt gesteld. Het idee is dat onderwijsinstellingen hier zelf voor kunnen zorgen op basis van de eigen contacten in de regio en op basis van de eigen ambities.

Wij gaan aan de slag om ons plan te maken, aan de hand van de gesprekken op bijeenkomsten als deze conferentie, en aan de hand van de dialoog in de faculteiten en binnen de opleidingen. De basisvraag voor dat plan is er een aan de opleidingen, het docententeam in samenspraak met de studenten: hoe zien jullie de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en hoe vinden jullie dat het onderwijs op die ontwikkelingen moet worden ingericht?

Zo kunnen we recht doen aan onze relatie als HvA met de diversiteit aan sectoren en beroepen in de metropool. IJkpunt in het interne gesprek is de rol van de medezeggenschap, waarvan verwacht wordt dat deze toezicht houdt op een open dialoog binnen de instelling.

TOT SLOT

Naast de belangrijke rol van de medezeggenschap kan ik jullie een garantie geven. Het College van Bestuur van de HvA is gericht op een dialoog binnen de instelling. Dat betekent dat variatie in didactiek en pedagogisch klimaat binnen de opleidingen vanzelfsprekend zijn vanwege het verschil in context.

Waar we wel beter in moeten worden, is het leren van elkaars ervaringen en het bieden van ruimte aan onze studenten om binnen de HvA als jonge professionals hun eigen leerweg mede te bepalen., Hier staan we als volledig college voor, en daar zullen wij ons hard voor maken. Dat geldt voor mij. Dat geldt voor mijn sinds oktober 2017 aangetreden collega Hanneke Reuling. Dat geldt voor de nieuwste loot aan onze stam, de per 1 juli aanstaande tot het college toetredende rector van de HvA: Geleyn Meijer.